

ترجمه و چاپ در ایران، تحت امتیاز
انتشارات وایلی توسط انتشارات آوند دانش

WILEY

کتاب‌های دامیز، کاربردی و سودمند

زبان‌شناسی

FOR
DUMMIES®

یاد می‌گیرید که:

- زبان از چه عناصری تشکیل شده است
- ابعاد اجتماعی زبان کدام‌اند
- زبان چه اطلاعاتی را در مورد مغز انسان‌ها آشکار می‌کند
- چگونه نوشتار، زبان را تغییر می‌دهد

استرانگ برتن، رزماری دوشین،
اریک واتیکویتیس بیتسن
برگردان: فاطمه عظیمی‌فرد
فائقه شاه‌حسینی

ترجمه و چاپ در ایران، تحت امتیاز
انتشارات وایلی توسط انتشارات آوند دانش

WILEY

زبان شناسی

FOR
DUMMIES®

نوشته‌ی استرانگ برتون، رزماری دوشین
و اریک واتیکیوتیس بیتسن
برگردان: فاطمه عظیمی فرد، فائقه شاه‌حسینی

آوند دانش

سرشناسه: برتون، استرانگ؛ Burton, Strang

عنوان و نام پدیدآور: زبان‌شناسی For Dummies / نوشته‌ی استرانگ برتون، رزماری دوشین، اریک واتیکیوتیس بیتسن؛

برگردان فاطمه عظیمی‌فرد، فائقه شاه‌حسینی.

مشخصات نشر: تهران: آوند دانش، ۱۳۹۵.

مشخصات ظاهری: ۴۱۶ ص: مصور، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۰۲۲-۸۸-۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا

یادداشت: عنوان اصلی: Linguistics For Dummies, c2012.

موضوع: زبان‌شناسی

موضوع: Linguistics

موضوع: زبان

موضوع: Language and languages

شناسه افزوده: دشاین، رز - ماری، ۱۹۶۰-م.

شناسه افزوده: Déchaine, RoseMarie

شناسه افزوده: واتیکیوتیس - بیتسن، اریک

شناسه افزوده: VatikiotisBateson, Eric

شناسه افزوده: عظیمی‌فرد، فاطمه، ۱۳۵۴- مترجم

شناسه افزوده: شاه‌حسینی، فائقه، ۱۳۶۰- مترجم

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۲/۴ز/ب/۱۲۱ P

رده‌بندی دیویی: ۴۱۰

شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۲۸۲۳۷

آوند دانش

زبان‌شناسی

نوشته‌ی استرانگ برتون، رزماری دوشین و اریک واتیکیوتیس بیتسن

برگردان: فاطمه عظیمی‌فرد، فائقه شاه‌حسینی

ویراستار: سارا وطن‌دوست

نمونه‌خوان: لیلا ملکی

طراحی گرافیک: استودیو آوند دانش

صفحه‌آرا: فاطمه افشاری‌پور

تاریخ انتشار: پاییز ۱۳۹۵ - چاپ اول

شمارگان: ۲۰۰۰ جلد

لینتوگرافی: ترام‌نگار

چاپ و صحافی: مجتمع چاپ پرسیکا

نشانی ناشر: ابتدای خ پاسداران، خ گل‌نبی، خ ناطق‌نوری، بن‌بست طلایی، پلاک ۴

مرکز پخش: میدان انقلاب، خ جمالزاده شمالی، بعد از چهارراه نصرت، کوچه دعوتی، شماره ۱۲

صندوق پستی: ۱۹۵۸۵/۶۷۳

تلفن: ۲۲۸۹۳۹۸۸ نامبر: ۲۲۸۷۱۵۲۲ تلفن مرکز پخش: ۶۶۵۹۱۹۰۹

شابک: ۹۷۸۶۰۰۷۰۲۲۸۸۷

قیمت: ۲۸۰۰۰ تومان

کلیه حقوق این کتاب نزد ناشر محفوظ است

درباره‌ی نویسندگان

استرانگ برتون، دکترای زبان‌شناسی‌اش را از دانشگاه روتگرز در سال ۱۹۹۵ دریافت کرد. وی زبان‌شناس و متخصص گسترش محیط‌های چندرسانه‌ای در مستندسازی و احیای زبان‌های در حال انقراض است. او با بررسی گفتار افراد، به‌ویژه سال‌خوردگان، توانست زبان هالکوملم [زبان بومیان ونکوور در ساحل شمال غرب اقیانوس آرام] را بازسازی و صورت احیاشده‌ی آن را ثبت کند. برنامه‌ی وی در احیای زبان هالکوملم در چیلیواک در بریتیش کلمبیای کانادا اجرا شد. همچنین برتون، مدرس محیط‌های چندرسانه‌ای و مشاور تخصصی در زمینه‌ی ثبت و مستندسازی زبان‌های در حال انقراض است. او در دانشگاه بریتیش کلمبیا و دانشگاه ویکتوریا به تدریس زبان‌شناسی و مستندسازی زبان‌ها می‌پردازد.

رزماری دوشین در سال ۱۹۹۴، موفق به دریافت درجه‌ی دکترای زبان‌شناسی از دانشگاه بریتیش کلمبیا شد. تخصص این زبان‌شناس در حوزه‌ی تحلیل صوری زبان بوده و تحقیقاتش را روی زبان‌های آفریقایی و بومیان آمریکا متمرکز کرده است. پژوهش‌های او عمدتاً در مورد نحوه‌ی تشخیص اجزای کلام در زبان‌های دنیاست و برحسب نشانه‌گذاری‌های صوری اجزای کلام به نحوه‌ی مقوله‌بندی زبان‌ها و تأثیر آن بر شناخت گویشوران آن می‌پردازد. اخیراً وی در مورد رابطه‌ی تنگاتنگ گفت‌وگو با اشاره‌ها و حرکات هنگام سخن گفتن در تعامل‌های ارتباطی، تحقیق می‌کند. او در دانشگاه بریتیش کلمبیا به تدریس زبان‌شناسی و اصول برنامه‌های نظام‌های شناختی مشغول است.

اریک واتیکوتیس بیتسن که مدرک دکترایش در رشته‌ی زبان‌شناسی را از دانشگاه ایندیانا در سال ۱۹۸۷ دریافت کرده، سرپرست برنامه‌ی نظام‌های شناختی در دانشگاه بریتیش کلمبیا است. وی همچنین موفق به توسعه و پیشبرد فناوری‌های تحلیلی و آزمایشی در ارزیابی میدانی و آزمایشگاهی در حوزه‌ی کنش ارتباطی شده است. مطالعات تجربی بیتسن در مورد تولید، درک و پردازش عصبی گفتارهای چندوجهی، بر انطباق زمان بر مکان حین برقراری ارتباط متمرکز بوده و این موضوع را در گفتار و موسیقی در سطوح مختلف، بررسی می‌کند.

فهرست مطالب در یک نگاه

مقدمه.....	۱
بخش ۱: بررسی زبان از منظر زبان‌شناسی.....	۷
فصل ۱: شناخت یک زبان در مقابل شناخت چستی زبان.....	۹
فصل ۲: برقراری ارتباط از طریق زبان: ویژگی‌های مخصوص زبان.....	۲۱
بخش ۲: عناصر تشکیل‌دهنده‌ی زبان.....	۳۳
فصل ۳: صداهای گفتار ساز: آواها.....	۳۵
فصل ۴: واج‌شناسی: قرارگیری آواها در کنار یکدیگر.....	۶۱
فصل ۵: ساخت واژه: صرف.....	۸۵
فصل ۶: ساخت جمله: نحو.....	۱۰۷
فصل ۷: معناشناسی: خلق معنا.....	۱۳۳
فصل ۸: کاربردشناسی: کاربرد زبان در گفت‌وگو.....	۱۵۱
بخش ۳: حیات اجتماعی زبان.....	۱۷۱
فصل ۹: زندگی با تنوع زبانی: زبان‌شناسی اجتماعی.....	۱۷۳
فصل ۱۰: یافتن روابط خویشاوندی: زبان‌شناسی تاریخی.....	۱۹۵
فصل ۱۱: فهرست کردن تفاوت‌ها: رده‌شناسی زبانی.....	۲۱۷
فصل ۱۲: آغاز و انجام: تولد و مرگ زبان.....	۲۳۵
بخش ۴: مغز و زبان: یادگیری و پردازش زبان.....	۲۵۳
فصل ۱۳: یادگیری زبان.....	۲۵۵
فصل ۱۴: درک زبان.....	۲۸۱
فصل ۱۵: تولید زبان.....	۲۹۹
فصل ۱۶: تعیین جایگاه زبان در مغز: عصب‌شناسی زبان.....	۳۱۹
بخش ۵: تمرکز بر نوشتار به جای گفتار.....	۳۳۹
فصل ۱۷: نوشتن زبان.....	۳۴۱
فصل ۱۸: نوشتار شما را تغییر می‌دهد.....	۳۵۷

بخش ۶: بخش ده‌تایی‌ها	۳۷۳
فصل ۱۹: ده افسانه درباره‌ی زبان که علم زبان‌شناسی به آن‌ها پاسخ می‌دهد	۳۷۵
فصل ۲۰: ده مسئله‌ی حل‌نشده در زبان‌شناسی	۳۸۳
فصل ۲۱: ده شغل برتر زبان‌شناسان	۳۹۱

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۲	درباره‌ی این کتاب.....
۲	قواعد رعایت‌شده در این کتاب.....
۳	آنچه لازم نیست بخوانید.....
۳	تصورات خنده‌دار.....
۳	ترتیب مطالب این کتاب.....
۳	بخش اول: بررسی زبان از منظر زبان‌شناسی.....
۴	بخش دوم: عناصر تشکیل‌دهنده‌ی زبان.....
۴	بخش سوم: حیات اجتماعی زبان.....
۴	بخش چهارم: مغز و زبان: یادگیری و پردازش زبان.....
۴	بخش پنجم: تمرکز بر نوشتار به‌جای گفتار.....
۵	بخش ششم: بخش ده‌تایی‌ها.....
۵	نمادهای به‌کاررفته در این کتاب.....
۵	مقصد بعدی.....
۷	بخش ۱: بررسی زبان از منظر زبان‌شناسی.....
۹	فصل ۱: شناخت یک زبان در مقابل شناخت چستی زبان.....
۹	معرفی ویژگی‌های زبانی.....
۱۰	ویژگی اول: زبان برای برقراری ارتباط به‌کار می‌رود.....
۱۱	ویژگی دوم: نشانه‌ها، اختیاری‌اند.....
۱۱	ویژگی سوم: زبان به‌صورت سلسله‌مراتبی سازمان‌دهی شده است.....
۱۴	ویژگی چهارم: زبان تولید و درک می‌شود.....
۱۴	ویژگی پنجم: زبان در اصل خصیصه‌ای انسانی است.....
۱۵	ویژگی ششم: زبان ماهیتی ژنتیکی دارد.....
۱۵	مطالعه‌ی علمی زبان.....
۱۶	اجرای بازی زبانی.....
۱۶	رعایت قواعد بازی.....
۱۷	کنارآمدن با سایر بازیکنان.....
۱۷	استفاده از مغز.....

- ۱۹..... ایجاد راه‌های میان‌بر از طریق نوشتن
- ۱۹..... آشنایی با زبان: تجربه‌ای برای تغییر زندگی

فصل ۲: برقراری ارتباط از طریق زبان: ویژگی‌های مخصوص زبان..... ۲۱

- ۲۱..... نظم‌دادن به عناصر ارتباطی زبان
- ۲۲..... تمرکز بر کاربران
- ۲۳..... حضور دو نفر، لازمه‌ی قابلیت جابه‌جایی
- ۲۴..... نظارت بر تولید: حساسیت به بازخورد
- ۲۴..... یادگرفتن از سایر کاربران زبانی، طبق ویژگی تعاملی زبان
- ۲۵..... اتخاذ وضعیتی اختصاصی برای زبان: تخصیص یافتگی زبان برای تولید و درک گفتار
- ۲۵..... شکل‌دادن یک پیام
- ۲۵..... تولید پیام‌های معنادار: ویژگی معنمداری زبان
- ۲۵..... ساختن پیام‌های جدید: ویژگی زبایی
- ۲۶..... صحبت در مورد گذشته، آینده و سایرین: ویژگی جابه‌جایی زبان
- ۲۷..... کار رمزگان
- ۲۸..... غوطه‌ور شدن در جریان پیوسته‌ی آواها: گسستگی
- ۲۹..... رمزگذاری مناسب: ساختار سلسله‌مراتبی
- ۳۰..... ارتباط میان آواها و معنا: اختیاری بودن
- ۳۰..... کار با سیگنال
- ۳۱..... ارسال سیگنال در جهت‌های خاص
- ۳۱..... انتقال سیگنال: از یک نفر به چند نفر
- ۳۲..... پیداکردن منبع: دریافت جهتی
- ۳۲..... گفتار به سرعت ناپدید می‌شود: تندرِزوالی

بخش ۲: عناصر تشکیل‌دهنده‌ی زبان..... ۳۳

فصل ۳: صداهای گفتار ساز: آواها..... ۳۵

- ۳۵..... تعریف آواشناسی
- ۳۸..... آشنایی با نظام تولید گفتار
- ۳۸..... کاربرد شش‌ها
- ۳۹..... کاربرد حنجره
- ۴۰..... هدایت جریان هوا
- ۴۳..... تولید همخوان‌ها
- ۴۳..... انسداد جریان هوا
- ۴۴..... تولید صدای نوفه‌دار (خش‌دار)

۴۵.....	تولید آواهای خیشومی
۴۶.....	تولید آواهای هموار
۴۸.....	همخوان‌های ترکیبی
۴۸.....	تولید آواها
۴۹.....	واکه‌های پیشین
۵۰.....	واکه‌های پسین
۵۱.....	واکه‌های بی‌وجود
۵۱.....	واکه‌های متحرک
۵۲.....	امواج آواهای شنیداری
۵۳.....	ایجاد لرزش متناوب
۵۵.....	ایجاد صداهای نامتناوب
۵۶.....	فیلتر کردن بسامدهای منبع
۵۸.....	بررسی واکه‌ها
۵۸.....	بررسی سایشی‌ها
۵۹.....	بررسی انسدادها
۶۱.....	فصل ۴: واج‌شناسی: قرارگیری آواها در کنار یکدیگر
۶۲.....	تقطیع زنجیره‌ی گفتار
۶۲.....	قدرت یک واج
۶۳.....	امکانات ترکیبی واج‌ها در یک زبان
۶۳.....	مقایسه‌ی صوت‌ها با یکدیگر
۶۴.....	کنارگذاشتن صداهای نامتمايز
۶۵.....	شناسایی واج‌ها از طریق آزمون جفت کمینه
۶۶.....	تعیین مرز تکواژها
۶۶.....	یافتن تقابل‌های آوایی و مشخصه‌های تمایزدهنده
۶۹.....	مقایسه‌ی آواها در سایر زبان‌ها
۷۲.....	کنارهم‌نهادن واج‌ها طبق قواعد واجی
۷۲.....	بررسی قوانین تلفظی در زبان انگلیسی
۷۳.....	پیگیری قوانین تغییر آوایی در گویش‌ها
۷۵.....	کنارهم‌نهادن آواها و تشکیل هجا
۷۶.....	تعریف هجا
۷۷.....	هجابندی بر قواعد مربوط به تغییر آوا تأثیر می‌گذارد
۷۹.....	هجابندی در زبان‌های مختلف
۷۹.....	گروه‌بندی هجاها براساس ریتم

۸۰.....	تکیه در زبان انگلیسی
۸۲.....	همراه‌شدن با ملودی (آهنگ)
۸۵.....	فصل ۵: ساخت واژه: صرف
۸۵.....	ذخیره‌سازی تکواژها
۸۷.....	کشف ساختار واژه‌ها
۸۷.....	شیوه‌ی ساخت واژه
۸۹.....	افزودن اطلاعات دستوری از طریق وندهای تصریفی
۹۰.....	خلق واژه‌های جدید به کمک وندهای اشتقاقی
۹۷.....	طبقه‌بندی تکواژها برحسب تلفظ آن‌ها
۹۹.....	جست‌وجو در پیچیدگی‌های صرفی
۹۹.....	مقایسه‌ی صورت و معنا
۱۰۰.....	دستیابی به بُن
۱۰۲.....	دستیابی به معانی پنهان
۱۰۳.....	واکاوی ریشه
۱۰۵.....	بررسی مدخل تکواژ
۱۰۷.....	فصل ۶: ساخت جمله: نحو
۱۰۷.....	تجزیه‌ی ساختار جمله: راز تعمیم‌های نحوی
۱۰۸.....	فهرست‌کردن هم محدودیت‌هایی دارد: دلیل اهمیت تعمیم
۱۰۹.....	مقوله‌بندی به الگوهای تعمیم‌یافته ختم می‌شود: رویکرد یاسکا
۱۱۱.....	کشف عناصر سازنده‌ی نحو
۱۱۱.....	آزمودن مقوله‌ها
۱۱۲.....	شناسایی اسم‌ها
۱۱۵.....	تشخیص فعل‌ها
۱۱۷.....	بررسی سایر مقوله‌های دستوری
۱۱۸.....	مقوله‌های نقشی
۱۲۰.....	قوانین زایشی تکرارپذیر: برخورداری از قابلیت تولید بی‌نهایت جمله
۱۲۰.....	بررسی محدودیت‌های قالب‌های مقوله‌ای
۱۲۱.....	موبایل‌سازی: قوانین زایشی تکرارپذیر
۱۲۵.....	از واژه تا گروه: کار با واحدهای بزرگ‌تر از واژه
۱۲۵.....	همنشینی اسم‌ها در واحدهایی بزرگ‌تر: گروه اسمی
۱۲۷.....	گروه‌بندی فعل‌ها در واحدی بزرگ‌تر: گروه فعلی
۱۲۸.....	کنارهم‌گذاشتن سایر واحدهای گروهی
۱۲۹.....	ترکیب گروه‌ها با یکدیگر: «حروف ربط» عامل پیوستگی گروه‌ها

فصل ۷: معناشناسی: خلق معنا ۱۳۳

- جست‌وجوی معنا به روش‌های مختلف ۱۳۴
- یافتن معنا در فرهنگ لغت ۱۳۴
- یافتن معنا براساس مفاهیم و اندیشه‌ها ۱۳۵
- یافتن معنا در جهان ۱۳۶
- مدل‌سازی معنا براساس ترکیب و صدق ۱۳۸
- موانع دستیابی به معنا ۱۳۹
- مطالعه‌ی معنا با نگرشی ساده به جهان ۱۴۰
- دستیابی به معانی پیچیده ۱۴۵
- رسیدن به معنای معکوس از طریق منفی‌سازی ۱۴۵
- هم‌پایه‌سازی با 'and' و 'or' ۱۴۶
- بازنمایی نحوه‌ی عملکرد کمی‌نماها ۱۴۶
- بازنمایی زمان واقعی از طریق زمان دستوری ۱۴۸

فصل ۸: کاربردشناسی: کاربرد زبان در گفت‌وگو ۱۵۱

- تعریف کاربردشناسی: هماهنگی گفتار با متن ۱۵۱
- نحوه‌ی کارکرد گفت‌وگو ۱۵۲
- ایجاد گفت‌وگوی ساده ۱۵۲
- درک علائم گفتاری ۱۵۳
- بهترین روش برقراری ارتباط ۱۵۴
- انتقال معنایی فراتر از آنچه گفته می‌شود ۱۵۶
- ایجاد تعامل‌های متناسب با زمان ۱۵۷
- هرچه بگویید، همان اتفاق می‌افتد ۱۶۱
- موقعیت‌یابی در گفت‌وگو ۱۶۴
- استفاده از زبان در بافت‌های مختلف ۱۶۵
- شکل‌گیری معنا از طریق بافت ۱۶۶
- ایجاد زمینه‌ی مشترک در بحث ۱۶۹

بخش ۳: حیات اجتماعی زبان ۱۷۱

فصل ۹: زندگی با تنوع زبانی: زبان‌شناسی اجتماعی ۱۷۳

- به‌کارگیری زبان مانند ابزاری اجتماعی ۱۷۳
- پیروزی بر سایر گویش‌ها ۱۷۴
- حفظ موقعیت «برتر» ۱۷۵
- مشاهده‌ی تنوع زبانی ۱۷۷

۱۷۹.....	تلفظ متفاوت واژه‌ها: تنوع آوایی و واجی
۱۷۹.....	کاربرد واژه‌های متفاوت: تنوع واژگانی
۱۸۱.....	جمله‌سازی متفاوت: تنوع نحوی
۱۸۲.....	بیان متفاوت معنا: تنوع معنایی
۱۸۳.....	کاربرد متفاوت بافت: تنوع کاربردی
۱۸۴.....	بررسی علل تنوع زبانی
۱۸۴.....	ساخت هویت زبانی
۱۹۱.....	نشان‌دادن سبک گفتاری
۱۹۵.....	فصل ۱۰: یافتن روابط خویشاوندی: زبان‌شناسی تاریخی
۱۹۵.....	کشف روابط خویشاوندی
۱۹۶.....	شناسایی زبان‌های هم‌خانواده
۲۰۰.....	چرا زبان‌ها تغییر می‌کنند؟
۲۰۲.....	داشتن خصوصیات زبانی مشترک
۲۰۴.....	بازسازی زبان هندواروپایی
۲۰۴.....	اعمال روش تطبیقی
۲۰۹.....	بازسازی زبان
۲۱۱.....	حفظ خانواده‌های زبانی دنیا
۲۱۳.....	تطبیق تبار خانوادگی
۲۱۴.....	مشخص کردن مکان جغرافیایی خانواده‌های زبانی
۲۱۷.....	فصل ۱۱: فهرست کردن تفاوت‌ها: رده‌شناسی زبانی
۲۱۸.....	انتخاب از میان معجون زبان
۲۱۹.....	یافتن الگوهای آوایی
۲۱۹.....	افزودن آواها
۲۲۲.....	سازمان‌دهی آواها در گروه‌های بزرگ‌تر
۲۲۲.....	دسته‌بندی آواها: هجابندی
۲۲۵.....	بررسی شکل‌گیری واژه
۲۲۶.....	تکواژه‌های جدا: زبان‌های تحلیلی
۲۲۷.....	چسباندن به یکدیگر: زبان‌های ترکیبی
۲۲۸.....	زنجیره‌ی جمله‌ها: زبان‌های چندترکیبی
۲۲۹.....	بررسی ساختار جمله
۲۳۰.....	قرار دادن واژه‌ها در جای خود: توالی ثابت واژه‌ها
۲۳۱.....	قرار دادن واژه‌ها بدون ترتیب: توالی آزاد واژه‌ها
۲۳۲.....	راه‌های گوناگون بیان معنا

۲۳۲.....	افعال حرکتی
۲۳۳.....	تحمیل یک محدودیت: اسامی قابل شمارش
۲۳۵.....	فصل ۱۲: آغاز و انجام: تولد و مرگ زبان
۲۳۵.....	زبان بشر چگونه آغاز شد
۲۳۶.....	آماده شدن برای صحبت
۲۳۷.....	یافتن نشانه‌هایی از زبان پیچیده
۲۴۰.....	مشاهده‌ی تولد زبان‌های جدید
۲۴۲.....	ماندن در خانواده: زبان‌های خواهر
۲۴۳.....	عبور از مرزهای خانوادگی: زبان‌های آمیخته
۲۴۴.....	خلق زبان بدون ورودی: پیدایش زبان
۲۴۴.....	از بین رفتن زبان‌ها؛ چرا و چگونه این اتفاق می‌افتد؟
۲۴۵.....	از بین رفتن زبان‌ها بر اثر تغییر
۲۴۵.....	وضعیت فعلی زبان‌ها
۲۴۷.....	کشتن تنوع زبان
۲۴۹.....	تنوع: چه چیزهایی با مرگ یک با زبان می‌میرند؟
۲۴۹.....	بی تفاوتی به از بین رفتن زبان‌ها
۲۵۰.....	تلاش برای حفظ زبان‌ها
۲۵۰.....	دمیدن روحی تازه در کالبد زبان‌ها
۲۵۳.....	بخش ۴: مغز و زبان: یادگیری و پردازش زبان
۲۵۵.....	فصل ۱۳: یادگیری زبان
۲۵۵.....	زبان در یک سالگی؛ زمین خوردن
۲۵۷.....	چگونه نوزادان گفتار را درک می‌کنند
۲۵۸.....	کودکان چگونه گفتار تولید می‌کنند
۲۶۱.....	پیشرفت زبانی: زبان پس از یک سالگی
۲۶۱.....	مرحله‌ی تک کلمه‌ای
۲۶۲.....	مرحله‌ی دو واژه‌ای
۲۶۲.....	هم پیوستگی آوا، معنا و ساختار
۲۶۶.....	توازن طبیعت و تربیت
۲۶۶.....	محدود کردن فراگیری زبان اول
۲۷۰.....	قرار گرفتن در معرض زبان، در زمان مناسب
۲۷۰.....	سیم کشی مغز برای یادگیری زبان
۲۷۰.....	یادگیری از طریق محیط

۲۷۲.....	تسلط بر زبان در سن بالا؛ آرام و دشوار.....
۲۷۳.....	چگونه زبان اول بر زبان دوم تأثیر می‌گذارد.....
۲۷۴.....	بازگشت به طبیعت مادری: دسترسی به دستور جهانی.....
۲۷۶.....	تمرکز بر زبان هدف: آنچه باید یاد بگیرند.....
۲۸۱.....	فصل ۱۴: درک زبان.....
۲۸۱.....	فرستادن گفتار به مغز.....
۲۸۳.....	درک زبان گفتار.....
۲۸۴.....	ساخت الگوهای آوایی.....
۲۸۶.....	اتکا به دانش زبانی.....
۲۸۸.....	توجه به گفتار.....
۲۹۰.....	شنیدن زبان به معنای دیدن زبان است.....
۲۹۱.....	هماهنگ کردن حرکات اشاره‌ای با ریتم گفتار.....
۲۹۲.....	معناسازی به کمک حرکات اشاره‌ای.....
۲۹۴.....	وقتی فقط دیدن کمک می‌کند؛ چالش ناشنوایی.....
۲۹۴.....	استفاده از سایر حواس در گفتار.....
۲۹۶.....	قابل‌رؤیت کردن زبان.....
۲۹۶.....	ایجاد درک صدا.....
۲۹۹.....	فصل ۱۵: تولید زبان.....
۲۹۹.....	بیان منظور؛ طراحی مهارت‌های حرکتی پیچیده.....
۳۰۰.....	تنفس عمیق.....
۳۰۰.....	خطاهای گفتاری.....
۳۰۰.....	شکستن گفتار در مرزهای نحوی.....
۳۰۱.....	اجرای مهارت‌های حرکتی پیچیده.....
۳۰۱.....	هماهنگی شش‌ها، حنجره و مجرای گفتار.....
۳۰۳.....	هدایت هجاها برعهده‌ی تنفس.....
۳۰۸.....	شکل‌دادن به گفتار از طریق مجرای گفتار.....
۳۱۳.....	تولید گفتار مشهود و ملموس.....
۳۱۵.....	انطباق‌پذیری و پیش‌بینی‌پذیری.....
۳۱۶.....	نوشتن آنچه می‌خواهید بگویید.....
۳۱۷.....	از طرح به برنامه‌ریزی گفتار.....
۳۱۹.....	فصل ۱۶: تعیین جایگاه زبان در مغز؛ عصب‌شناسی زبان.....
۳۲۰.....	نگاهی به زبان و مغز طبیعی.....

۳۲۱	مقایسه‌ی مغز انسان‌ها با یکدیگر
۳۲۱	تعیین جایگاه زبان در مغز
۳۲۲	بررسی دو نیمکره‌ی مغز
۳۲۳	ذخیره‌ی زبان در مغز
۳۲۵	فعال‌سازی مناطق گفتاری و غیرگفتاری
۳۲۶	تغییر ساختار مغز
۳۲۸	کشف اثرات آسیب مغز به حوزه‌ی زبان
۳۲۸	زبان‌پریشی بروکا
۳۲۹	زبان‌پریشی ورنیکه
۳۲۹	سایر انواع صدمات مغزی
۳۳۱	واداشتن مغز به واکنش نسبت به زبان
۳۳۱	پاسخ به صیغگان عجیب
۳۳۶	برانگیختن مغز
۳۳۶	استفاده از کل مغز

بخش ۵: تمرکز بر نوشتار به‌جای گفتار ۳۳۹

فصل ۱۷: نوشتن زبان ۳۴۱

۳۴۱	نوشتار یکی از رهیافت‌های فناوری
۳۴۲	بررسی منشأ حروف الفبا
۳۴۳	بررسی بین‌النهرین: ۸ هزار سال قبل از میلاد
۳۴۴	بررسی واژه‌ها: ۳۲۰۰ سال قبل از میلاد
۳۴۷	تمرکز بر همخوان‌ها: ۱۹۰۰ سال قبل از میلاد
۳۵۰	نظام نوشتاری در سراسر جهان
۳۵۰	نظام نوشتاری: از بین‌النهرین تا مصر و روم
۳۵۱	استفاده از نمادها برای بازنمایی هجاها و واژه‌ها: شکوفایی در چین
۳۵۲	اختراع مجدد الفبا: هانگول کره‌ای
۳۵۳	نظام نوشتاری هجانگار

فصل ۱۸: نوشتار شما را تغییر می‌دهد ۳۵۷

۳۵۷	نوشتن زبان را تغییر می‌دهد
۳۵۸	نوشتن، دستور زبان شما را تغییر می‌دهد
۳۵۹	نوشتار، زبان گفتاری را تغییر می‌دهد
۳۶۱	نوشتن، درک مطلب شما را تغییر می‌دهد
۳۶۲	نگارش الکترونیکی، به زبان شما نظم می‌بخشد

- نوشتن، مغز شما را تغییر می‌دهد ۳۶۴
- سواد روی عملکرد مغز اثر می‌گذارد ۳۶۶
- عامل اصلی را شقاق زاویه‌ای بدانیم ۳۶۷
- نوشتن، فرایند یادسپاری واژه‌ها را بهبود می‌بخشد ۳۶۷
- خواندن پریشی ۳۶۷
- مقایسه‌ی اشکال مختلف برقراری ارتباط ۳۶۹
- برقراری ارتباط رودرو ۳۶۹
- برقراری ارتباط از طریق کاغذ و قلم ۳۶۹
- برقراری ارتباط بین قلم و گوش ۳۷۰
- برقراری ارتباط گوش‌به‌گوش ۳۷۰
- ارتباط انگشت با صفحه‌کلید ۳۷۰
- بخش ۶: بخش ده‌تایی‌ها ۳۷۳**
- فصل ۱۹: ده افسانه درباره‌ی زبان که علم زبان‌شناسی به آن‌ها پاسخ می‌دهد ۳۷۵**
- افسانه‌ی ۱: اصطلاح عامیانه بد است ۳۷۵
- افسانه‌ی ۲: فقط بقیه‌ی آدم‌ها لهجه دارند ۳۷۶
- افسانه‌ی ۳: کودکان دوزبانه در مدرسه مشکل دارند ۳۷۶
- افسانه‌ی ۴: زبان در طول زمان از بین می‌رود ۳۷۷
- افسانه‌ی ۵: برخی از زبان‌ها بدوی هستند ۳۷۸
- افسانه‌ی ۶: زبان‌های اشاره، زبان‌های واقعی نیستند ۳۷۹
- افسانه‌ی ۷: زنان زیاد صحبت می‌کنند ۳۸۰
- افسانه‌ی ۸: زبان‌هایی که نظام نوشتاری دارند، پیشرفته‌ترند ۳۸۰
- افسانه‌ی ۹: زبان بشر منطقی نیست ۳۸۱
- افسانه‌ی ۱۰: یادگیری برخی از زبان‌ها ساده‌تر است ۳۸۲
- فصل ۲۰: ده مسئله‌ی حل‌نشده در زبان‌شناسی ۳۸۳**
- منشأ زبان چیست؟ ۳۸۳
- ارتباط در انسان و حیوان چه ربطی به هم دارند؟ ۳۸۴
- زبان انطباقی یا بازانطباقی؟ ۳۸۴
- آیا دستور جهانی وجود دارد؟ ۳۸۵
- زبان ذاتی است یا فراگرفتنی؟ ۳۸۵
- رابطه‌ی زبان و تفکر چیست؟ ۳۸۶
- زبان مجموعه‌ای از احتمالات است یا قواعد؟ ۳۸۶
- آیا تعریفی جهانی درباره‌ی «واژه» وجود دارد؟ ۳۸۷

آیا «جمله» تعریفی جهانی دارد؟	۳۸۸
آیا مجموعه‌ای جهانی از مقوله‌های واژگانی وجود دارد؟	۳۸۸
فصل ۲۱: ده شغل برتر زبان‌شناسان	۳۹۱
زبان‌شناس نظری	۳۹۱
زبان‌شناس تجربی	۳۹۱
جامعه‌شناس زبان / گویش‌شناس	۳۹۲
کارشناس مستندسازی زبان	۳۹۳
متخصص گفتار	۳۹۳
زبان‌شناسی قضایی	۳۹۴
مربی بیان	۳۹۴
زبان‌شناسی رایانشی	۳۹۵
فرهنگ‌نویس (واژگان‌نگار)	۳۹۵
نام‌گذاری محصولات و تبلیغ کالا	۳۹۵

مقدمه

به دنیای زبان خوش آمدید! هرچند در این دنیا زندگی می‌کنید، این کتاب به شما کمک می‌کند تا با شگفتی‌های آن روبه‌رو شوید.

انسان‌ها از طریق زبان یا هر نماد مفهوم‌دار دیگری با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند؛ همه‌ی انسان‌ها در هر جا که باشند، از زبان استفاده می‌کنند. درواقع، زبان، حکم واسطه‌ای را دارد که افراد از طریق آن، با یکدیگر ارتباط برقرار می‌کنند، به دادوستد می‌پردازند، مطلبی را آموزش می‌دهند یا یاد می‌گیرند، گروهی را رهبری می‌کنند یا از گروهی پیروی می‌کنند. مطالعه‌ی زبان می‌تواند شما را دور دنیا بگرداند. علاوه‌براین، با مطالعه‌ی زبان می‌توانید به عمق آزمایشگاه یا مخفیگاه ذهن خود بروید.

ما، سه نویسنده‌ی این کتاب، کاوشگران زبان هستیم. تمام ساعت‌های بیداری خود را صرف تفکر در مورد زبان می‌کنیم؛ مثلاً چند زبان مختلف در جهان وجود دارد (حدود ۱۶۰۰) این زبان‌ها چه خصوصیات مشترکی دارند و چه تفاوت‌هایی در آن‌ها دیده می‌شود، چگونه کودکان زبان را یاد می‌گیرند، انسان‌ها چطور زبان را درک و تولید می‌کنند، معانی چگونه از طریق زبان منتقل می‌شوند، چطور افراد برای برقراری ارتباط از زبان استفاده می‌کنند، زبان چگونه نوشته می‌شود، چطور زبان‌های اشاره شکل گرفته‌اند و مواردی از این دست، از جمله مسائلی هستند که فکر ما را به خود مشغول کرده‌اند. همچنین معتقدیم، زبان مانند پنجره‌ای می‌تواند آنچه را در ذهن انسان می‌گذرد، نشان دهد. ما این کتاب را نوشتیم تا شما را در شگفتی‌ها و یافته‌های خود درباره‌ی زبان سهیم کنیم.

زبان‌شناسان هنوز نتوانسته‌اند به پاسخ تمام سؤال‌های مربوط به نحوه‌ی کارکرد زبان دست یابند؛ ولی از علم زبان‌شناسی می‌توان برای پاسخگویی به برخی سؤال‌های جالب بهره برد: افراد با لهجه‌های مختلف از کجا آمده‌اند؟ چرا رایانه‌ها در بازی شطرنج نابغه‌اند، ولی در زبان موفق نیستند؟ چرا کودکان خیلی راحت می‌توانند زبان را یاد بگیرند، ولی بزرگ‌سالان در یادگیری زبان جدید این‌گونه نیستند؟ چطور می‌توان زبان اشاره را نوعی زبان دانست؟ چطور ریتم و ملودی بر زبان جاری می‌شود؟ چرا برخی زبان‌ها به فعل ختم می‌شوند و برخی دیگر نه؟ چطور صدای یک فرد را در مهمانی شلوغ تشخیص می‌دهید؟ وقتی صحبت می‌کنید، در ذهن شما چه اتفاق‌هایی می‌افتد؟ چطور در طول تاریخ، نوشتار، زندگی بشر را تغییر داد؟ این سؤال‌ها و مواردی نظیر آن، از جمله مسائلی هستند که زبان‌شناسی به آن‌ها توجه می‌کند.

درباره‌ی این کتاب

در این کتاب، زبان‌شناسی به‌عنوان علم بررسی زبان معرفی می‌شود. هرچند بسیاری از کتاب‌های زبان‌شناسی، فقط روی یک موضوع متمرکز می‌شوند، این کتاب تقریباً به همه جنبه‌های مطرح در زبان‌شناسی پرداخته است. برقراری ارتباط (علت استفاده از زبان)، کارکرد زبان (شکل‌گیری الگوهای زبانی)، شناخت (آنچه زبان درمورد ذهن آشکار می‌کند) و فتاوری (تأثیر زبان نوشتاری بر جامعه) از جمله مسائلی هستند که در این کتاب مطرح می‌شوند.

شما مجبور نیستید این کتاب را به‌ترتیب و فصل به فصل بخوانید؛ بلکه می‌توانید بنا بر علاقه‌ی خود، هر فصلی را جداگانه دنبال کنید. فصل‌های بخش ۲، به‌خوبی شما را با حوزه‌ی کاری زبان‌شناسان آشنا می‌کند و قضاوت مناسبی درمورد مطالب زبان‌شناسی در عمل به شما ارائه می‌دهد. اگر درمورد چپستی زبان‌شناسی به اطلاعاتی نیاز دارید، فصل ۱ را بخوانید.

اگر به هر موضوعی علاقه‌مند شدید و به اطلاعات بیشتری نیاز داشتید، می‌توانید در اینترنت به جست‌وجو بپردازید؛ مثلاً برخی از کلمه‌های کلیدی زیر را جست‌وجو کنید: مجرای شنیداری - دیداری گفتار، گویش‌ها، دستور زایشی، احیای زبان، ریشه‌شناسی، نشانه‌شناسی، تحلیل کلام، جامعه‌شناسی زبان، گسترش زبانی، آفازی (زبان‌پریشی)، ناحیه‌ی بروکا، ناحیه‌ی ورنیکه، عصب‌شناسی زبان، زبان‌شناسی رایانشی و البته خود زبان!

قواعد رعایت‌شده در این کتاب

در این کتاب از علائم متداول در زبان‌شناسی استفاده کرده‌ایم که ممکن است با آن‌ها آشنا نباشید. فهرستی از علائم را در اینجا آورده‌ایم. اگر با علامتی در طول کتاب روبه‌رو شدید که برای شما ناآشنا بود، به این فهرست رجوع کنید.

[]: از قلاب برای آوانویسی استفاده و ویژگی‌های مربوط به توصیف آوایی را ذکر کرده‌ایم. این نماد در فصل‌های آواشناسی، واج‌شناسی و صرف به کار رفته است.

/ : دو خط مورب را برای نشان دادن واج‌های یک زبان آورده‌ایم. در واج‌نویسی، فقط ویژگی‌های تمایزدهنده‌ی آواها و به‌عبارتی کوچک‌ترین واحد آوایی که سبب ایجاد تمایز معنایی می‌شود، نمایش داده می‌شوند. از این نماد، در فصل‌های آواشناسی، واج‌شناسی و صرف استفاده کرده‌ایم (برای آشنایی بیشتر با تفاوت میان واج‌نویسی و آوانویسی به فصل ۴ رجوع کنید).

*: از علامت ستاره پیش از واژه یا جمله‌ای استفاده شده است که در زبانی اشتباه بوده یا کاربرد نداشته باشد. به‌عبارتی، صورت ستاره‌دار نشانگر واژه یا جمله‌ای است که

بدساخت باشد. در زبان‌شناسی تاریخی، این نماد، صورت بازسازی‌شده را نشان می‌داد؛ ولی اکنون این نماد بیانگر بدساختی است و مثل گذشته به کار نمی‌رود.

#: از این علامت در مواردی پیش از واژه یا جمله‌ای استفاده می‌شود که آن واژه یا جمله در جایگاه و بافت مناسبی به کار نرفته باشد. به عبارتی، آن صورت از لحاظ قواعد دستوری درست است، ولی از لحاظ کاربردی و بافتی، در آن جایگاه در گفت‌وگو به کار نمی‌رود.

آنچه لازم نیست بخوانید

شما در این کتاب با مفاهیم کلی و ابزارهای لازم برای یادگیری زبان‌شناسی آشنا می‌شوید. برای افرادی که علاقه بیشتری به مطالب دارند، نکاتی در بخش‌های با نماد «نکات فنی» یا «اصطلاحات تخصصی» ذکر شده است. ولی اگر بخواهید کلیاتی در مورد زبان‌شناسی بدانید، می‌توانید از مطالعه‌ی این قسمت‌ها صرف‌نظر کنید. مطالب قسمت‌های دیگر کتاب، اطلاعات لازم را برای شما فراهم آورده‌اند.

تصورات خنده‌دار

ما، در جایگاه نویسندگان کتاب، شما را نمی‌شناسیم؛ ولی می‌توانیم حدس بزنیم که چطور آدمی هستید. نخست می‌توان گفت شما در مورد زبان کنجکاوید و حداقل به یک زبان تسلط دارید.

اگر در فهمیدن صحبت‌های همسایه خود به دلیل لهجه‌اش مشکل دارید، اگر گاهی از اصطلاحاتی که پدرتان به کار می‌برد متعجب می‌شوید و احساس می‌کنید نوع صحبت او با شما متفاوت است یا اگر تابه‌حال در مورد زبان‌آموزی کودکان فکر کرده‌اید، خواندن این کتاب را به شما توصیه می‌کنیم. همچنین، اگر تابه‌حال در مورد نحوه‌ی درک و تولید زبان فکر کرده‌اید و در مورد آن کنجکاوید، این کتاب برای شما مناسب است.

ترتیب مطالب این کتاب

این کتاب در شش بخش نوشته شده و هر بخش در مورد شاخه‌ای از زبان‌شناسی است. ترفندهای تحلیل الگوهای کلامی (چگونگی کارکرد زبان)، جنبه‌ی اجتماعی زبان (علت استفاده از زبان)، جنبه‌ی شناختی زبان (زبان و نحوه‌ی کارکرد ذهن) و جنبه‌ی فناوری گونه‌ی زبان (نحوه‌ی شکل‌دهی جامعه از طریق زبان نوشتاری) از جمله مسائلی است که در مورد آن بحث شده است.

بخش اول: بررسی زبان از منظر زبان‌شناسی

بخش ۱، زبان‌شناسی را مطالعه‌ی علمی زبان تعریف می‌کند و به شما نشان می‌دهد

که زبان‌شناسان چطور، زبان را معرفی می‌کنند، چطور با بهره‌گیری از شیوه‌های علمی به مطالعه‌ی زبان می‌پردازند و چطور زبان را به‌عنوان نظامی برای برقراری ارتباط تلقی می‌کنند.

بخش دوم: عناصر تشکیل‌دهنده‌ی زبان

بخش ۲ اصول پایه را برای تحلیل عناصر تشکیل‌دهنده‌ی زبان به شما نشان می‌دهد. تحقیق درخصوص نحوه‌ی تحلیل عناصر زبان، نحوه‌ی کارکرد آن را نشان می‌دهد. همه‌ی زبان‌های بشری از واحدهای کوچکی تشکیل شده‌اند. زبان گفتاری از آواهای گفتاری و زبان اشاره از علائم اشاره تشکیل شده است. این‌ها با یکدیگر ترکیب شده و واحدهای بزرگ‌تری نظیر واژه، گروه و جمله را شکل می‌دهند تا بتوانند معنای موردنظر گوینده را منتقل کنند.

بخش سوم: حیات اجتماعی زبان

بخش ۳، زبان را پدیده‌ای اجتماعی معرفی می‌کند و نشان می‌دهد که زبان یکی از مهم‌ترین ابزارهایی است که انسان‌ها برای ارتباط با یکدیگر در اختیار دارند. زبان نه تنها افکار و عقاید را منتقل می‌کند، بلکه نشان می‌دهد فرد به چه بخشی از جامعه تعلق دارد. در این بخش توضیح خواهیم داد چگونه زبان‌شناسان شیوه‌های تَظَوُّر و تغییرات زبان را درک و چگونه زبان‌های دنیا را با هم مقایسه می‌کنند. همچنین خواهیم گفت که زبان‌شناسان درباره‌ی منشأ زبان بشر به چه دستاوردهایی رسیده‌اند، زبان‌های جدید چگونه متولد می‌شوند و چرا برخی زبان‌ها می‌میرند.

بخش چهارم: مغز و زبان: یادگیری و پردازش زبان

بخش ۴، جنبه‌ی شناختی و عصبی زبان را بررسی می‌کند. با نگاهی به چگونگی یادگیری زبان بشر، درک و تولید آن و اینکه در کاربرد یک زبان در مغز چه می‌گذرد، نحوه‌ی کار ذهن بشر مشخص می‌شود. همچنین خواهیم دید زبان‌شناسان درباره‌ی پردازش زبان به چه نتایجی، دست یافته‌اند.

بخش پنجم: تمرکز بر نوشتار به‌جای گفتار

بخش ۵، زبان نوشتاری را معرفی می‌کند. نوشتار جزء فناوری‌هایی است که جامعه به روش‌های مختلفی می‌تواند از آن بهره‌مند شود. در این بخش، به نحوه‌ی ظهور نوشتار و تأثیرات آن بر انسان‌ها پرداخته و نشان داده‌ایم که چگونه استفاده از زبان بر نحوه‌ی تفکر تأثیر می‌گذارد.

بخش ششم: بخش ده تایی‌ها

زبان‌شناسی برای کشف نحوه‌ی کارکرد زبان کنجکاو است. در این بخش ده افسانه درباره‌ی زبان مطرح می‌شود که زبان‌شناسان به آن‌ها پاسخ می‌دهند. همچنین با چالش‌هایی که زبان‌شناسان با آن دست‌به‌گریبان‌اند، آشنا می‌شوید و به پاسخ ده سؤال حل‌نشده در زبان‌شناسی می‌رسید. در این بخش آمادگی لازم برای پیوستن به جرگه‌ی زبان‌شناسان را پیدا می‌کنید و با شغل‌هایی آشنا می‌شوید که زبان‌شناسان می‌توانند آن‌ها را برگزینند.

نمادهای به‌کاررفته در این کتاب

نشان‌دهنده‌ی توصیه‌هایی درمورد نحوه‌ی به‌کارگیری مفاهیم کلیدی است.

این نماد توجه شما را به مطالبی جلب می‌کند که ارزش یادآوری را دارند و به شما گوشزد می‌کند که خواندن آن مطالب را از دست ندهید!

نماد نکات فنی بیانگر اطلاعاتی است که بر مبنای نظریه‌های زبان‌شناختی و مفاهیم تخصصی ارائه شده‌اند. در حین خواندن این کتاب، می‌توانید در صورت تمایل، از مطالعه‌ی این قسمت‌ها صرف‌نظر کنید.

این نماد، اصطلاحات تخصصی زبان‌شناسی را معرفی و تعریف می‌کند. مطالعه‌ی این اطلاعات برای خواندن سایر کتاب‌های زبان‌شناسی در آینده مفید است. اگر بخواهید، می‌توانید این قسمت‌ها را نیز مطالعه نکنید.

مقصد بعدی

این کتاب به‌نحوی طراحی شده که خواننده بتواند با هر ترتیبی، فصل‌های آن را بخواند. پیشنهادهایی درمورد اینکه هر فصل را با چه تصویری شروع کنید، عبارت‌اند از:

✓ از تقلید صدا لذت می‌برید و می‌خواهید صداهای جالبی تولید کنید؟ به فصل ۳ و مطالبی درمورد آواشناسی رجوع کنید؛

✓ می‌خواهید بدانید چطور کلام موزون شکل می‌گیرد؟ به فصل ۴ و واج‌شناسی رجوع کنید؛

✓ به نحوه‌ی شکل‌گیری کلمه‌ها علاقه‌مندید؟ به فصل ۵ و ساخت واژه (صرف) رجوع کنید.

- ✓ دوست دارید جمله‌ها را به صورت نمودار نمایش دهید؟ قطعاً از مطالعه‌ی فصل ۶ لذت می‌برید؛
- ✓ برخی جمله‌ها برای شما مبهم‌اند؟ به فصل ۷ رجوع کنید؛
- ✓ به هنر کلام علاقه‌ی بسیاری دارید؟ فصل ۸ را مطالعه کنید؛
- ✓ به لهجه‌های مختلف فکر می‌کنید؟ به فصل ۹ و تنوع زبانی رجوع کنید؛
- ✓ مشتاق‌اید بدانید منشأ زبان انگلیسی از کجاست؟ فصل ۱۰ را بخوانید؛
- ✓ دانستن تعداد زبان‌های موجود در جهان برای شما جالب است؟ به فصل ۱۱ رجوع کنید؛
- ✓ در مورد بررسی منشأ زبان کنجکاوید؟ فصل ۱۲ را بخوانید؛
- ✓ می‌خواهید بدانید چطور برخی افراد زبان‌های جدیدی را یاد می‌گیرند؟ به فصل ۱۳ رجوع کنید؛
- ✓ نحوه‌ی دریافت صداها برای شما جالب است؟ فصل ۱۴ را بخوانید؛
- ✓ برای شما جالب است که بدانید آیا رُست‌های بدنی همراه با گفتار، معانی بیشتری به گفتار می‌افزاید؟ به فصل ۱۵ رجوع کنید؛
- ✓ می‌خواهید بدانید بازتاب عملکرد مغز بر زبان چگونه است؟ فصل ۱۶ را مطالعه کنید؛
- ✓ نظام‌های نوشتاری برای شما جالب‌اند؟ به فصل ۱۷ رجوع کنید؛
- ✓ در مورد تأثیر نوشتار بر زبان کنجکاوید؟ فصل ۱۸ برای شما مناسب است.

بخش ۱

بررسی زبان از منظر زبان‌شناسی

ریچ تنانت

موج پنجم

«من مدرک دکترای زبان‌شناسی گرفتم، فقط به خاطر اینکه اسمش خوش‌آوا بود.»

در این بخش...

زبان‌شناس چه کاری انجام می‌دهد؟ شاید تصور کنید که زبان‌شناسان، به‌نوعی مأموران زبان هستند و مراقب‌اند که همه‌ی افراد، زبان را در شکل درست آن به کار ببرند. در این صورت، سخت در اشتباهید! وقتی این بخش را بخوانید، متوجه می‌شوید که زبان‌شناسی چیست، زبان‌شناس چه کار می‌کند و چرا و چگونه این کارها را انجام می‌دهد.

فصل ۱

شناخت یک زبان در مقابل شناخت چستی زبان

در این فصل

- بررسی آنچه یک زبان را تعریف می‌کند
- نزدیک شدن به زبان از منظر علمی
- خوش گذراندن با بازی کلامی
- تغییر ماهیت از طریق زبان

احتمالاً برای استفاده از زبان باید از توانایی‌هایتان کمک بگیرید. تصور کنید زندگی‌تان چه شکلی می‌شد اگر از این پس نمی‌توانستید از زبان استفاده کنید: در چنین وضعیتی، از گپ‌زنی حین نوشیدن قهوه، احوالپرسی‌های دوستانه یا خداحافظی‌های غم‌انگیز، صحبت درباره‌ی تیم ورزشی محبوبتان با دوستان، محروم می‌شدید. دیگر نمی‌توانستید علائم بیماری‌تان را برای پزشک شرح دهید یا شخصی را از یک خطر قریب‌الوقوع در خیابان مطلع کنید. حتی دیگر خبری از ایمیل یا پیامک هم نبود. زبان بشری نه تنها برای ما انسان‌ها اهمیت دارد، بلکه یکی از توانایی‌های منحصر به فرد بشر نیز محسوب می‌شود. علاوه بر این، زبان بخشی از هویت ژنتیکی ما نیز هست. زبان انسان منحصر به گونه‌ی خود انسان است و به نظر می‌رسد که این زبان از پیش، برنامه‌ریزی شده است. به دلایلی که ذکر شد، مطالعه‌ی زبان (زبان‌شناسی) به منظور درک طبیعت انسان در کانون توجه قرار می‌گیرد. بیش از ۲ هزار سال است که زبان‌شناسان تلاش می‌کنند تا نحوه‌ی کارکرد زبان را درک کنند و این کتاب هم به همین موضوع اختصاص یافته است.

در این فصل، مقدمه‌ای سریع و کامل در مورد زبان‌شناسی آورده‌ایم که ویژگی‌های زبان بشری را به شما معرفی می‌کند. همچنین نشان می‌دهد که چطور زبان‌شناسان به مطالعه‌ی زبان توجه دارند. به طور خلاصه، در مورد قواعد بازی‌های کلامی چیزهایی می‌آموزید. در این راستا، بازیکنان با آنچه برای این بازی نیاز دارند، آشنا می‌شوند.

معرفی ویژگی‌های زبانی

زبان‌شناسی، یعنی مطالعه‌ی زبان. بنابراین، منظور از زبان‌شناسی، بررسی زبان‌های مختلف نیست. اما تفاوت این دو در چیست؟ زبان‌شناسان هنگام مطالعه، زبان‌ها را

به صورت جداگانه بررسی می‌کنند؛ ولی آن‌ها تصویری کلی‌تر در ذهن دارند. هدف آن‌ها، درک طبیعت زبان بشر است. زبان‌های مختلف مانند خودروهایی در مدل‌های مختلف هستند. هر خودرو با دیگری از نظر حجم موتور، فاصله‌ی بین چرخ‌های جلو و عقب، گیربکس و تعداد سرنشین‌ها تفاوت دارد؛ ولی همه‌ی آن‌ها در برخی از ویژگی‌هایشان مشترک‌اند. چنین مسئله‌ای در مورد زبان نیز صدق می‌کند. هر زبان ممکن است از نظر آواها، واژگان، الگوهای جمله‌سازی و نظایر آن با زبانی دیگر متفاوت باشد، ولی همه‌شان وجوه اشتراکی نیز دارند. اغلب زبان‌شناسان در شش ویژگی مشترک زبان‌های بشری متفق‌القول‌اند:

- ✓ زبان برای برقراری ارتباط به کار می‌رود؛
- ✓ زبان، ترکیبی از نشانه‌های اختیاری است؛
- ✓ زبان به صورت سلسله‌مراتبی سازمان‌دهی شده است؛
- ✓ انسان‌ها برای تولید و درک زبان از مجراهای شنیداری، دیداری و حتی حس لامسه‌شان استفاده می‌کنند؛
- ✓ زبان منحصر به گونه‌ی بشری است؛
- ✓ انسان‌ها به طور ژنتیکی از موهبت زبان بهره‌مند می‌شوند.

هر یک از زبان‌شناسان بر برخی از ویژگی‌های خاص زبان متمرکز می‌شوند. زبان‌شناس کارکردگر بر نقش ارتباطی زبان تمرکز دارد. زبان‌شناس ساخت‌گرا، نحوه‌ی سازمان‌دهی زبان را مد نظر قرار می‌دهد. محقق کلام بر نحوه‌ی تولید و درک کلام متمرکز است. تحلیل‌گر حرکات به تولید و درک بصری ژست‌ها توجه دارد. تحلیل‌گر سمعی‌بصری بر انسجام کلام با ژست و تلفیق شنیدار با دیدار متمرکز است. زبان‌شناس زیستی پایه‌های زیستی زبان را بررسی می‌کند، درحالی‌که برای روان‌شناس زبان، پایه‌ی شناختی زبان حائز اهمیت است.

ویژگی اول: زبان برای برقراری ارتباط به کار می‌رود

زبان برای انتقال مفاهیم و مقاصد به کار می‌رود. برای این منظور، زبان از نظامی از نشانه‌ها با معانی خاص استفاده می‌کند تا پیام‌ها را از ذهن یک فرد به ذهن فردی دیگر منتقل کند. مثلاً وقتی به دوستان می‌گویید: «می‌خواهم یک فتنان قهوه بربزم.» دوستان در آن لحظه می‌دانند که شما در اتاق به طرف قوری قهوه می‌روید، لیوانی برمی‌دارید و در آن مایعی قهوه‌ای رنگ می‌ریزید.

هر نشانه، واحد معنایی متمایزی است. در هر قرارداد، توافق‌هایی بر سر معیارها صورت می‌گیرد. نشانه‌ی قراردادی، نشانه‌ای است که همه‌ی اعضای یک جامعه‌ی زبانی

برای استفاده از آن در معنایی خاص، موافقت کرده‌اند؛ مثلاً واژه‌ی *cat* نشانه‌ای است که همه‌ی اعضای جامعه‌ی انگلیسی‌زبان با آن موافقت کرده‌اند و برحسب قرارداد، برای ارجاع به حیوانی پشمالو با صدای میو به کار می‌رود. به مطالعه‌ی عام نشانه‌ها، *نشانه‌شناسی* گفته می‌شود. هر نظامی که در آن موجودات زنده از نشانه‌ها به منظور شناخت و احاطه بر محیط اطرافشان بهره می‌گیرند، در نشانه‌شناسی بررسی می‌شود. انتقال زبانی، بخشی از نشانه‌شناسی است. در نشانه‌شناسی، برقراری ارتباط بین حیوانات، برقراری ارتباط میان انسان‌ها از طریق نشانه‌های مربوط به علائم بدنی، حالت‌های صورت، لحن و صدا بررسی می‌شود.

ویژگی دوم: نشانه‌ها، اختیاری‌اند

در زبان، ارتباط بین یک نشانه‌ی قراردادی با معنای آن، اختیاری است؛ مثلاً برای توصیف یک حیوان اهلی، گوشت‌خوار، پستاندار، سگ‌سان که به دلیل توانایی‌اش در راهنمایی، صید، شکار، نگهداری از گله، جست‌وجو، مسیریابی یا نجات، حیوان ارزشمندی محسوب می‌شود، هر زبان، واژه‌ی بخصوصی را برمی‌گزیند. در زبان انگلیسی واژه‌ی *dog* در فرانسوی *chien*، در ایسلندی *hundur*، در ژاپنی *inu*، در ماندارین *gōu* و در زبان سواحیلی *mbwa* برای ارجاع به همان حیوان به کار می‌رود. هیچ ارتباط ذاتی‌ای بین این نشانه‌های قراردادی و مفهوم این حیوان گوشت‌خوار وجود ندارد و این ارتباط، صرفاً اختیاری است. گاهی می‌شنویم که زبان‌شناسان می‌گویند: «ارتباطی اختیاری میان آوا و معنا وجود دارد.» معنای صحیحی که می‌توان از این جمله برداشت کرد، این است که رابطه‌ی ذاتی یا درونی میان مجموعه‌ای از آواهای مجاور و معنای بخصوص آن‌ها وجود ندارد. رابطه‌ی معنا با آوا از زبانی به زبان دیگر متفاوت است. به عبارتی، زبان‌های مختلف برای مفاهیم یکسان، واژه‌های متفاوتی انتخاب می‌کنند.

زبان‌شناسان به فقدان ارتباط بین صورت یک نشانه‌ی قراردادی و معنای آن، اصل اختیاری بودن می‌گویند. به منظور مطالعه‌ی مبحث اختیاری بودن به فصل ۲ رجوع کنید. پس از توجه فردینان دو سوسور - زبان‌شناس سوئیسی - به این جنبه‌ی زبان بشر، برخی از زبان‌شناسان از آن به عنوان *اختیاری بودن سوسوری* یاد می‌کنند.

ویژگی سوم: زبان به صورت سلسله‌مراتبی سازمان‌دهی شده است

زبان از واحدهایی تشکیل شده که بنا بر قوانین دستوری در کنار هم قرار می‌گیرند. همه‌ی زبان‌ها به صورتی نظام‌مند، واحدها را در کنار یکدیگر قرار می‌دهند و واحدهای بزرگ‌تری می‌سازند؛ سپس این واحدها را طبق قانونی خاص و هر یک از آن‌ها را با دیگری جابه‌جا می‌کنند.

ترکیب واحدها به منظور تشکیل واحدهای بزرگ‌تر

تحلیل زبان‌شناختی، واحدهای زبانی را شناسایی و آن‌ها را در کنار هم قرار می‌دهد و از کوچک به بزرگ مرتب می‌کند:

✓ **آواها:** این‌ها هر یک همخوان‌ها یا واکه‌های منفردی در زبان هستند؛ مثلاً /p/، /t/ و /æ/ (آوای به کاررفته در واژه‌ی *hat*) جزو آواهای زبان انگلیسی‌اند؛

✓ **هجاها:** آواها با یکدیگر ترکیب می‌شوند و هجاها را به وجود می‌آورند؛ مثلاً در زبان انگلیسی، /p/، /t/ و /æ/ می‌توانند با هم ترکیب شوند و هجاهایی مثل /pæt/، /tæp/ و /æpt/ را به وجود آورند؛

✓ **واژه‌ها:** هجاها با هم ترکیب می‌شوند و واژه‌ها را به وجود می‌آورند. برخی واژه‌ها از یک هجا تشکیل می‌شوند (مانند *pat*، *tap* و *apt*). بسیاری از واژه‌ها شامل دو یا چند هجا هستند (مانند *ba.by*، *mo.ther*، *re.vol.u.tion*، *pro.mo.tion*). (در اینجا، علامت نقطه (.) برای تفکیک سیلاب‌ها استفاده شده است)؛

✓ **گروه‌ها:** واژه‌ها در کنار هم قرار می‌گیرند و گروه‌ها را به وجود می‌آورند. واژه‌ی *the dog* با واژه‌ی *the dog* گروه *the dog* را می‌سازد؛

✓ **جمله‌ها:** گروه‌ها در کنار هم قرار می‌گیرند تا جمله‌ها را به وجود آورند. گروه *the dog* در کنار گروه *ran away* قرار می‌گیرد و جمله‌ی *the dog ran away* به دست می‌آید؛

✓ **گروهی از جمله‌ها:** جمله‌ی *The dog chased the squirrel* می‌تواند کنار جمله‌ی دیگری مثل *He didn't catch it* قرار بگیرد. برای این کار می‌توانید از روش‌های مختلفی بهره بگیرید؛ مثلاً می‌توانید این دو جمله را پشت سر هم بیاورید یا از بعضی حروف ربطی، مانند *but* یا *and* استفاده کنید.

- *The dog chased the squirrel. He didn't catch it.*
- *The dog chased the squirrel, but he didn't catch it.*
- *The dog chased the squirrel, and he didn't catch it.*

ترتیب قرارگیری واحدهای مرتبط با یکدیگر

ترتیب قرارگیری آواها، واژه‌ها و گروه‌ها باعث به وجود آوردن معانی مختلفی می‌شود.

✓ **ترتیب قرارگیری آواها در کنار یکدیگر:** آواهای /i/ و /t/ می‌توانند به یکی از دو روش زیر در کنار هم قرار بگیرند و دو واژه‌ی متفاوت /it/ 'eat' یا /ti/ 'tea' بسازند. هر ترکیب، معنای متفاوتی با دیگری دارد.

✓ ترتیب قرارگیری هجاها در کنار یکدیگر: دو هجای /pi/ و /wi/ می‌توانند به دو روش در کنار یکدیگر قرار بگیرند و واژه‌های 'peewee' /pi.wi/ و 'weepy' /wi.pi/ را بسازند. هر واژه معنای متفاوتی را منتقل می‌کند.

✓ ترتیب قرارگیری واژه‌ها در کنار یکدیگر: واژه‌های see و blue به دو طریق در کنار هم قرار می‌گیرند و هر یک معنای متفاوتی دارند. دو جمله‌ی *Sea-blue is my favorite color*. (رنگ آبی دریا، رنگ مورد علاقه‌ی من است) و *The blue sea was visible from the road*. (دریای آبی از جاده قابل رویت بود) را با هم مقایسه کنید. در اولی sea-blue به نوعی رنگ آبی و در دومی blue sea به نوعی دریا اشاره دارد.

✓ ترتیب قرارگیری گروه‌ها در کنار یکدیگر: وقتی جمله‌ای تولید می‌شود، گروه‌هایی مثل *the squirrel* و *the dog* می‌توانند در جایگاه فاعل یا مفعول به کار روند. جمله‌ی *The dog chased the squirrel* (سگ، دنبال سنجاب کرد) موقعیتی را توصیف می‌کند که برایتان کاملاً آشناست. ولی اگر جای دو گروه اسمی با یکدیگر عوض شود، معنا تغییر می‌کند *the squirrel chased the dog* (سنجاب، دنبال سگ کرد).

✓ ترتیب قرارگیری جمله‌ها در کنار یکدیگر: مسلماً معنای دو جمله‌ی *They bought a car and then they had an accident* (آن‌ها یک ماشین خریدند و سپس تصادف کردند) و *They had an accident and then they bought a car* (آن‌ها تصادف کردند و سپس یک ماشین خریدند) با یکدیگر متفاوت‌اند. در اولین جمله، ماشینی آسیب دیده و در دومی صحبت از یک ماشین نو است.

جایگزینی واحدها با یکدیگر

جایگزینی یک آوا با آوای دیگر یا جایگزینی یک واژه، گروه یا جمله با واژه، گروه یا جمله‌ای دیگر نیز باعث تفاوت معنایی می‌شود.

✓ جایگزینی آواها: دو واژه‌ی /'sue/ /su/ و /'boo/ /bu/ را در نظر بگیرید، اولی به معنای ایرادگرفتن و در دومی با جایگزینی یک آوا، واژه‌ای با معنای «شکایت کردن» حاصل شده است.

✓ جایگزینی هجاها: اجناس تولید شده بسته به اینکه برای *im.port.ed* (واردات) یا *ex.port.ed* (صادرات) باشند، در جهت‌های کاملاً متفاوتی توزیع می‌شوند [جایگزینی هجای im- و ex- معنای پایه را کاملاً تغییر می‌دهد].

✓ جایگزینی واژه‌ها: گاهی به کاربردن دو واژه‌ی ask (خواستن) و request

(درخواست کردن) به جای یکدیگر تفاوت معنایی شایانی به وجود نمی‌آورد؛ ولی اگر واژه‌ی *demand* (تقاضا کردن) را به جای آن به کار ببریم، معنا کاملاً تغییر می‌یابد.

✓ **جایگزینی گروه‌ها:** ملاقات یک دوست *on the beach* (در کنار ساحل) با ملاقات او *at the courthouse* (در دادگاه) کاملاً متفاوت است. [به عبارتی جایگزینی یک گروه حرف اضافه‌ای، معنا را تغییر داد.]

✓ **جایگزینی جمله‌ها:** این جمله‌ها را در نظر بگیرید: نمک رو رد کن بیاد، ممکنه نمک را به من بدهید و با توجه به مشغله‌ای که هنگام صرف نهار دارید، لطف می‌کنید نمک را به بقیه‌ی افراد بدهید. تمامی جمله‌های مذکور در یک مفهوم و برای درخواست چیزی ذکر شده‌اند؛ ولی از نظر سبکی با یکدیگر متفاوت‌اند؛ جمله‌ی اول غیررسمی، جمله‌ی دوم مؤدبانه و جمله‌ی سوم طعنه‌آمیز است.

روابط هم‌نشینی را رابطه‌ای عناصری می‌دانند که روی زنجیره‌ی گفتار در کنار هم قرار می‌گیرند. روابط جانشینی، به امکان جایگزینی عنصری بالفعل با عناصر بالقوه‌ی دیگر اشاره دارد.

ویژگی چهارم: زبان تولید و درک می‌شود

زبان‌های بشری از طریق بدن انسان منتقل می‌شوند. موقع صحبت کردن، از شُش‌ها، حنجره، دهان، زبان، فک و حتی بینی‌تان استفاده می‌کنید. البته در چنین شرایطی سرتان را هم تکان می‌دهید، با ابروهایتان اشاره می‌کنید، دستتان را تکان می‌دهید و حالت بدن‌تان را عوض می‌کنید. هرچند این موارد حین صحبت‌های گفتاری به کار می‌روند، با این حال در زبان‌های اشاره‌ای، طرز استفاده از دست‌ها، چهره و تنه نیز با کاربرد زبان همراه است.

برای درک زبان، از شنوایی، بینایی و حتی حس لامسه استفاده می‌کنید. این امر به شما کمک می‌کند تا هم‌زمان فرستنده و گیرنده باشید؛ چون شما همواره در حال تولید علائم زبانی‌ای هستید که قبلاً تولید نشده‌اند. شما ربات نیستید و نیازی به برنامه‌ریزی قبلی ندارید. از سوی دیگر، شما هم‌زمان می‌توانید درک‌کننده باشید؛ چون مجبورید علائم زبانی‌ای را که قبلاً با آن‌ها آشنا نبوده‌اید، به راحتی درک کنید.

ویژگی پنجم: زبان در اصل خصیصه‌ای انسانی است

آنچه باعث تمایز انسان‌ها بر روی کره‌ی زمین می‌شود، توانایی خارق‌العاده‌ی آن‌ها در مواجهه با شرایط در حال تغییر است. زبان، نقش مهمی در موفقیت انسان‌ها دارد و افرادی که از آن به درستی استفاده نمی‌کنند، همواره زیان می‌بینند.

زبان با نیاز جامعه‌ی زبانی انطباق دارد. چنین نیازهایی را می‌توان به نیازهای مربوط به شرایط جغرافیایی و زیستی یا شرایط اجتماعی مربوط کرد؛ مثلاً فردی که در یک جزیره زندگی می‌کند و با انواع متنوع ماهی‌ها سروکار دارد، مسلماً نام‌های مختلفی برای آن‌ها دارد تا فردی که در محیط زندگی‌اش به‌ندرت از ماهی استفاده می‌شود. همچنین افراد با توجه به موقعیت اجتماعی‌شان، با گزینه‌های مختلف زبانی روبه‌رو می‌شوند و محیط اجتماعی، تأثیر بسزایی بر زبان آن‌ها دارد.

زبان ماهیتی تعاملی دارد و افراد به‌طور مستقیم بر آن اثر می‌گذارند. هرچند تغییر، جزء ماهیت زبان است، این تغییر بسیار آهسته صورت می‌گیرد.

ویژگی ششم: زبان ماهیتی ژنتیکی دارد

تمام انسان‌ها، با ظرفیت نسبتاً مشابهی برای فراگیری زبان پا به عرصه‌ی هستی می‌گذارند. شواهد دال بر این موضوع، عبارت‌اند از:

✓ زبان ربطی به هوش افراد ندارد. حتی افرادی با اختلال شناختی حاد نیز، همچنان می‌توانند از زبان استفاده کنند؛

✓ فراگیری زبان و گفتار برای انسان‌ها ساده و سریع است. خردسالان، زبان مادری‌شان را به‌سرعت یاد می‌گیرند و از ۶ ماهگی تا ۳ سالگی روند گفتار آن‌ها به‌تدریج از غان‌وغون کردن به‌سمت تولید جمله پیش می‌رود. امروزه حتی پیشرفته‌ترین کامپیوترها هم نمی‌توانند در حد یک کودک ۳ ساله از زبان استفاده کنند؛

✓ درمورد یادگیری زبان، کودکان در هر جایی که باشند، به روش مشابهی زبان را فرا می‌گیرند و طبقه‌ی فرهنگی یا سطح اجتماعی‌ای که در آن متولد شده‌اند، تأثیری بر یادگیری زبان آن‌ها ندارد. همچنین کودکان خیلی بهتر از بزرگسالان می‌توانند یک زبان را فرا بگیرند.

طبق فرضیه‌ی ذاتی بودن زبان، انسان‌ها از نظر ژنتیکی، ظرفیتی ذاتی برای یادگیری زبان دارند. بسیاری از زبان‌شناسان، روان‌شناسان و دانشمندان عصب‌شناختی بر این باورند که کودکان به‌طور ژنتیکی از موهبت فراگیری زبان برخوردار شده‌اند و این موهبت، مثل بسیاری دیگر از رفتارهای ژنتیکی، پس از بلوغ تا حدود زیادی از بین می‌رود. برای آشنایی بیشتر با روند یادگیری زبان، به فصل ۱۳ رجوع کنید.

مطالعه‌ی علمی زبان

در طول ۲۵ قرن اخیر، زبان‌شناسان از شیوه‌های متعددی برای مطالعه‌ی علمی و نظام‌مند زبان سود جستند. در این شیوه‌ها از ابزارهایی برای ضبط زبان و تبدیل آن به

داده‌هایی مناسب به منظور مطالعه‌ی الگوها و ساختار زبان‌های خاص استفاده می‌شود. مقایسه‌ی زبان‌های مختلف، نحوه‌ی تعامل آن‌ها با یکدیگر، نوع تغییر آن‌ها در طول زمان، شباهت‌ها و تفاوت‌های موجود بین همه‌ی زبان‌ها را به تصویر می‌کشد و حاکی از آن است که همه‌ی زبان‌ها در برخی ویژگی‌های اصلی با یکدیگر مشابه‌اند.

در زبان‌شناسی نوین، برای ضبط مشاهدات و آزمودن فرضیات، ابزارهای ادراکی و فنی پیشرفته‌ای در دسترس است. زبان‌شناسان به منظور تحلیل مجموعه‌های بزرگی از داده‌ها یا پیکره‌ی زبانی، از بعضی تکنیک‌های تجربی کمک می‌گیرند و از تکنیک‌های محاسباتی برای تعیین الگوهای آوایی، توزیع و بسامد واژه‌ها و ساختار عبارت‌ها و جمله‌ها استفاده می‌کنند. آن‌ها شیوه‌های برگرفته از منطق ریاضی، نظریه‌ی اطلاعات و روان‌شناسی شناختی را با یکدیگر تلفیق می‌کنند و آن‌ها را در مطالعه‌ی الگوهای آوایی (واج‌شناسی)، ساخت واژه (صرف)، ساخت گروه (نحو) و نظام‌های معنایی (معناشناسی) به کار می‌گیرند.

مشاهدات یا به عبارتی مجموعه داده‌هایی که زبان‌شناسان با آن سروکار دارند، معمولاً از یکی از این سه منبع اصلی حاصل می‌شوند: پیکره‌ی زبانی، استنباط یا آزمودن. پیکره‌ی زبانی به ضبط خودبه‌خودی زبان تولیدشده گفته می‌شود. استنباط، یعنی مصاحبه‌ای از پیش برنامه‌ریزی‌شده که استنباط و قضاوت گوینده در مورد خوش ساختی یا بدساختی گفته را می‌سنجد. در آزمودن، جنبه‌های قابل اندازه‌گیری تولید و درک زبان و کارکرد مغز با زبان در شرایطی کنترل‌شده و آزمایشگاهی بررسی می‌شود.

اجرای بازی زبانی

به عنوان یک گویشور زبان شاید تصور کنید که زبان‌شناس اغلب با مواردی از قبیل نحوه‌ی تعریف زبان، نحوه‌ی آشکارسازی ویژگی‌های زبان و مطالعه‌ی علمی زبان سروکار دارد و این موارد با تجربه‌ی روزانه‌ی شما در استفاده از زبان چندان ارتباطی ندارد. اما باین حال، برای اینکه بتوانید خوب صحبت کنید، لازم است اول زبان‌شناس خوبی باشید. تفاوت شما با زبان‌شناسان در این است که شما با کلمات به‌خوبی بازی می‌کنید، درحالی که یک زبان‌شناس فقط عناصر زیربنایی و به کاررفته در این بازی کلامی را بررسی می‌کند. ما در این کتاب، قاعده‌ی بازی زبانی، بازیکنان و جنبه‌ی شناختی این بازی و نحوه‌ی کاربرد آن در نوشتار را به شما یاد می‌دهیم.

رعایت قواعد بازی

اگر زبان یک بازی باشد، پس حتماً قواعدی هم برای آن وضع شده است. قواعد زبان به روش مشابهی اقتباس می‌شوند. آن‌ها قوانینی برای الگوهای آوایی زبان را دربرمی‌گیرند: تمرکز بر آواشناسی (بر پایه‌ی تولید آواهای گفتاری) و واج‌شناسی (نحوه‌ی تلفیق

آواهای زبانی). همچنین این قوانین در نحوه‌ی ساخت واژه‌ها، (در حوزه‌ی صرف)، ساختاربندی جمله‌ها (در حوزه‌ی نحو)، ساخت معنا (در حوزه‌ی معناشناسی) و نحوه‌ی هدایت گفت‌وگوها (در حوزه‌ی کاربردشناسی) نیز به کار می‌روند.

ولی قبل از آنکه بتوانید این قواعد را بخوانید، باید با القبای خاص زبان‌شناسی آشنا باشید. این القبا به شما کمک می‌کند تا با آواهای مختلفی که زبان را تولید می‌کنند، آشنا شوید. در شکل ۱-۱ فهرستی از تمام نمادهای به کاررفته از سوی انجمن بین‌المللی آواشناسی آورده شده است. در این فهرست، ششصد همخوان^۱ و دویست واکه‌ای که در همه‌ی زبان‌های بشری کاربرد دارد، آورده شده‌اند. در این کتاب شما را به آواهای بخصوصی ارجاع می‌دهیم. می‌توانید از این نمودار به‌عنوان مرجعی برای مطالعه‌ی نحوه‌ی قرارگیری این آواها در کنار هم بهره‌جوید.

اگر معنای نمادهای به کاررفته در شکل ۱-۱ را نمی‌دانید، نگران نباشید. این نمودار را یک جدول عناصر شیمیایی در نظر بگیرید و فقط فکر کنید که تفاوت آن‌ها در این است که در این جدول عناصر آوایی را آورده‌اند و در دیگری، عناصر شیمیایی. در فصل ۳، به معرفی اصول طبقه‌بندی آواها توسط انجمن بین‌المللی آواشناسی می‌پردازیم تا پس از مطالعه‌ی این فصل، جدول برای شما قابل فهم شود.

کنار آمدن با سایر بازیکنان

این بازی زبانی، بازیکنان زیادی دارد و این بازیکنان در هر جایی هستند. شاید آگاهانه این کار را انجام ندهید، ولی شما به‌عنوان یک بازیگر زبان، دائماً با سایر بازیکنان در ارتباط خواهید بود. گاهی با آن‌ها در شرایط مشابهی قرار دارید. به‌عنوان مثال وقتی با دوستان تان صحبت می‌کنید، کاملاً غیررسمی هستید. ولی اگر با فردی در جایگاهی رسمی صحبت کنید - همکار یا رئیس‌تان - احتمالاً از زبان رسمی‌تری استفاده می‌کنید. افراد برحسب محل زندگی‌شان زبان را در اشکال متفاوتی به کار می‌گیرند. مثل یک کانادایی در مقایسه با یک استرالیایی. تفاوت‌های اجتماعی این‌چنینی باعث تنوع زبانی می‌شود. علاوه‌براین، زبان‌ها در طول زمان تغییر می‌کنند و در مسیر تحول، زبان‌های جدیدی از آن‌ها منشعب می‌شود. زبان‌شناسان با مقایسه‌ی زبان‌های جهان با یکدیگر، دریافته‌اند که گونه‌های زبانی متعددی وجود دارند. نفوذ عوامل اجتماعی بر زبان نیز در مسیر تحول زبان‌ها گاه سبب مرگ یک زبان یا تولد زبانی دیگر شده است.

استفاده از مغز

هنگام بازی زبانی، علاوه‌بر دانستن قواعد بازی و کنار آمدن با سایر بازیکنان، به مهارت‌های شناختی پیچیده‌ای نیز نیاز دارید. در مسیر یادگیری زبان - به‌عنوان یک

CONSONANTS (PULMONIC)

© 2005 IPA

	Bilabial	Labiodental	Dental	Alveolar	Postalveolar	Retroflex	Palatal	Velar	Uvular	Pharyngeal	Glottal
Plosive	p b			t d		ʈ ɖ	c ɟ	k ɡ	q ɢ		ʔ
Nasal	m	ɱ		n		ɳ	ɲ	ŋ	ɴ		
Trill	ʙ			r					ʀ		
Tap or Flap		ⱱ		ɾ		ɽ					
Fricative	ɸ β	f v	θ ð	s z	ʃ ʒ	ʂ ʐ	ç ʝ	x ɣ	χ ʁ	ħ ʕ	h ɦ
Lateral fricative				ɬ ɮ							
Approximant		ʋ		ɹ		ɻ	j	ɰ			
Lateral approximant				l		ɭ	ʎ	ʟ			

Where symbols appear in pairs, the one to the right represents a voiced consonant. Shaded areas denote articulations judged impossible.

CONSONANTS (NON-PULMONIC)

Clicks	Voiced implosives	Ejectives
⦿ Bilabial	ɓ Bilabial	ʼ Examples:
Dental	ɗ Dental/alveolar	pʼ Bilabial
! (Post)alveolar	f Palatal	tʼ Dental/alveolar
≠ Palatoalveolar	ɠ Velar	kʼ Velar
Alveolar lateral	ɠ Uvular	sʼ Alveolar fricative

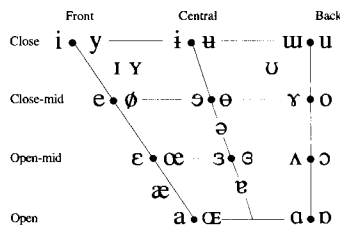
OTHER SYMBOLS

ʌ	Voiceless labial-velar fricative	ɕ ʑ	Alveolo-palatal fricatives
ʋ	Voiced labial-velar approximant	ɭ	Voiced alveolar lateral flap
ɥ	Voiced labial-palatal approximant	ɥ̟	Simultaneous ɥ and ɣ
ħ	Voiceless epiglottal fricative		
ʕ	Voiced epiglottal fricative		Affricates and double articulations
ʡ	Epiglottal plosive		can be represented by two symbols
			joined by a tie bar if necessary.

DIACRITICS Diacritics may be placed above a symbol with a descender, e.g. $\dot{n}$.

o	Voiceless	n	d	..	Breathily voiced	b	a	n	Dental	t	d
	Voiced	s	t	-	Creaky voiced	b	a	n	Apical	t	d
h	Aspirated	t^h	d^h	-	Linguolabial	t	d	n	Laminal	t	d
	More rounded	ɔ		w	Labialized	t^w	d^w		Nasalized	ẽ	
	Less rounded	ɔ		j	Palatalized	t^j	d^j	n	Nasal release	dⁿ	
+	Advanced	u		Y	Velarized	t^v	d^v	l	Lateral release	d^l	
	Retracted	ẽ		ĩ	Pharyngealized	t^ĩ	d^ĩ		No audible release	d^ˀ	
..	Centralized	ẽ		-	Velarized or pharyngealized	t̠					
x	Mid-centralized	ẽ		^	Raised	ẽ		(j = voiced alveolar fricative)			
	Syllabic	n		ˁ	Lowered	ẽ		(β = voiced bilabial approximant)			
	Non-syllabic	ẽ			Advanced Tongue Root	ẽ					
	Rhoticity	ɐ	a		Retracted Tongue Root	ẽ					

VOWELS

Where symbols appear in pairs, the one to the right represents a rounded vowel.

SUPRASEGMENTALS

1	Primary stress
ˊ	Secondary stress
ˌ	Long
ː	Half-long
ˑ	Extra-short
ˈ	Minor (foot) group
ˌ	Major (intonation) group
ˌ	Syllable break
ˌ	Linking (absence of a break)

TONES AND WORD ACCENTS
LEVEL CONTOUR

e _{or}	↗	Extra high	ẽ _{or}	↗	Rising
é	↗	High	ê	↘	Falling
ē	↔	Mid	ẽ	↗	High rising
è	↘	Low	ẽ	↘	Low rising
ẽ	↘	Extra low	ẽ	↗	Rising-falling
↓		Downstep	↗		Global rise
↑		Upstep	↘		Global fall

شکل ۱-۱:
الفبای بین‌المللی
آوانگاری.

کودک یا در طول زندگی - به دانش نظام‌های قاعده‌مندی که دستور زبان‌تان را می‌سازد، مجهز می‌شوید. درک مستمر شما از زبان با توجه به توانایی‌تان در ادغام الگوهای به‌کاررفته، دانش زبان و پردازش اطلاعات شکل می‌گیرد. به همین ترتیب، با انتقال افکار به واژه‌ها (در زبان گفتاری) یا علائم حرکتی (در زبان اشاره) می‌توانید